

EXAMENSARBETE
Hösten 2006
Läroarutbildningen

Musik, ett redskap för lärande.

- En undersökning om och hur pedagoger använder musik som redskap för lärande

Författare
Johanna Fransson
Viktoria Sandström

Handledare
Michael Eylers

Musik, ett redskap för lärande.

– En undersökning om och hur pedagoger använder musik som redskap för lärande

Abstract

Examensarbetet i sin helhet åskådliggör musikens roll i skolan men vårt syfte är att undersöka om och hur pedagoger använder musiken som redskap för lärande i den övriga undervisningen i skolår 3 och 4. Med den övriga undervisningen syftar vi på all undervisning i verksamheten förutom ämnesundervisningen i musik. Vårt syfte är också att utifrån observationer och en enkätundersökning undersöka om vi kan se om styrdokumentens estetiska intentioner genomsyrar pedagogernas arbete. Vi har observerat fyra klasser samt alla pedagoger som undervisat i klasserna. Pedagogerna har sedan frivilligt fått besvara en enkät. Enkäten har även besvarats av pedagoger från andra skolor för att få ett bredare perspektiv.

Resultatet av vår forskning visar att de flesta pedagoger integrerar musik i undervisningen på ettoreflekterat sätt eftersom integreringen av musik oftast sker då arbetsmaterialet erbjuder det. Enoreflekterad integrering av musik visar att styrdokumentens estetiska intentioner faller i glömska för andra ämnen, som anses väga tyngre. Att planera undervisningen utifrån arbetsmaterialet och inte utifrån eleverna sätter eleverna och deras behov och intresse i andra hand. Pedagogerna verkar ha uppfattningen att om de sjunger en sång eller gör något liknande med eleverna så har de integrerat musik och därför arbetar de också utifrån vad som står i gällande styrdokument. I läroplanen och kursplanen för musik står det tydligt att pedagogen ska främja elevers lärande och inläring genom att använda så många olika arbetsformer och uttryckssätt som möjligt. Musiken används ofta i form av sång och som bakgrundsmusik i språkundervisningen i engelska och i Oä för att eleverna lättare ska ta till sig kunskapen och för att de ska koppla av. Men under idrotten används musik i motsatt syfte, för att öka intensiteten och glädjen hos eleverna.

Ämnesord: Integrering, musik, pedagoger, elever, redskap, lärande och styrdokument

Innehåll

Förord	5
1. Inledning.....	6
1:1 Bakgrund.....	6
1:2 Syfte	7
2. Litteraturgenomgång	8
2:1 Musiken i samhället	8
2:2 Det lilla barnets förhållande till musik.....	9
2:3 Musiken och sinnena.....	10
2:4 Musik som pedagogiskt redskap	11
2:5 Styrdokument	12
2:5:1 Förförståelse.....	12
2:5:2 Musik i skola och styrdokument	12
2:6 Lärandeteorier	13
3. Problemformulering	15
4. Empiri.....	15
4:1 Val av metod	15
4:2 Relevans	16
4:3 Urval.....	17
5. Resultat och analys.....	17
5:1 Observationer	17
5:1:1 Observation skola 1, år 3, dag 1.....	18
5:1:2 Observation skola 1, år 3, dag 2.....	19
5:1:3 Observation skola 1, år 4, dag 1.....	19
5:1:4 Observation skola 1, år 4, dag 2.....	19
5:1:5 Observation skola 2, år 1-3, dag 1	20
5:1:6 Observation skola 2, år 1-3, dag 2	20
5:1:7 Observation skola 2, år 3-4, dag 1.	20
5:1:8 Observation skola 2, år 3-4, dag 2.	20
5:2 Analys	21
5:3 Enkätredovisning.....	22

5:3:1 Enkätfrågor med sammanställning av svaren.	22
5:4 Analys	25
6. Sammanfattande analys	26
7. Diskussion	27
8. Slutsats.....	32
9. Källförteckning.....	34
Bilagor.....	36

Förord

Vi vill tacka vår handledare Michael Eylers som hjälpt oss på vägen med vårt arbete, ett stort tack vill vi även rikta åt de pedagoger och skolor som medverkat i vår forskning. Framförallt vill vi tacka våra respektive familjer för att ni har stöttat och hjälpt oss inte bara under arbetet med C-uppsatsen utan under hela vår studietid.

Kristianstad 2006

Johanna Fransson & Viktoria Sandström

1. Inledning

Vi som gjort det här arbetet heter Johanna Fransson och Viktoria Sandström. Vi är båda 25 år och kommer ifrån Örkelljunga respektive Höör. Efter 3,5 år på lärarutbildningen i Kristianstad är vi snart färdigutbildade lärare, Johanna med inriktning på ”Barnets lärande lärarens roll” och Viktoria med inriktning på ”Fritid och skola”. Med vår forskning vill vi undersöka om och hur pedagoger använder musik som redskap för lärande i sin undervisning. Enligt Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo94, Skolverket, 2006) ska alla som arbetar inom skolverksamheten arbeta för att uppnå de grundläggande värden som anges i skollagen men också de värden som anges i läroplanen. Utifrån detta vill vi undersöka om de gällande styrdokumentens (Lpo94 och kursplanen för musik) intentioner framgår i pedagogernas arbete och enkätsvar. Detta vill vi undersöka eftersom mycket tidigare forskning om musik talar för att musik påverkar inläringen.

1:1 Bakgrund

Våra utbildningar på högskolan har under specialiseringsterminerna till viss del präglats av de estetiska ämnena. Varje lärarstuderande har två specialiseringsterminer och inför dem har vi själva fått välja vilka kurser vi velat komplettera vår utbildning med. De estetiska ämnena är betydelsefulla för oss eftersom vi personligen lär och kommunicerar via dem. Musik är ett språk, ett sätt för oss att uttrycka oss. Musik för oss betyder utöver lärande och kommunikation också upplevelser, avkoppling, underhållning, olika sinnesstämningar och social samvaro. Utifrån detta har vi valt att skriva om musik men vi har också valt att skriva om det för att människor idag möter musik i stort sett överallt i sin vardag. Musik finns att höra överallt, i till exempel affären, bilen, på tåget, tv: n men också på mer självklara ställen som på diskotek. Alla har vi någon form av relation till musiken som påverkar oss på olika sätt (Sundin, 1995).

Vi har uppmärksammat att barn i olika miljöer kan kommunicera med varandra utan att tala samma språk. Människor som talar olika språk hittar andra vägar att kommunicera till exempel via kroppsspråk, sång, teckningar och musik. I hela världen finns det musik och musikens historia går långt tillbaka i tiden. Innan man kunde tala kommunicerade man genom sångliknande ljud (Antal-Lundström, 1997). Bjørkvold har forskat om musik i Norge, Ryssland och i USA och forskningen visar att barnen i länderna har samma behov av att uttrycka sig och kommunicera. Spontansången som barnen använder sig av i bland annat lek och arbete uppmärksammades i alla tre länderna. Trots detta talar Bjørkvold försiktigt om

musiken som ett världsomfattande språk. Bjørkvold menar att forskningen är för smal för att kunna dra slutsatsen att människor kan kommunicera, tolka och förstå varandra genom musiken (Bjørkvold, 2005). Vi tror att musik påverkar våra sinnen och att det sedan kan vara en väg till lärande. Vi tror också att musikundervisning utvecklar vår kommunikation och att musik ger barn en ökad social kompetens. Musiken talar till vårt inre och påverkar oss som individer på olika vis. Musiken framkallar olika känslor och sinnesstämningar som i sin tur främjar lärande. Som människa är man aldrig fri från känslor. Vilken sinnesstämning man än är i så kan den kopplas till en känsla, känslor hjälper oss att fokusera och koncentrera vilket påverkar inläringen (Gudmundsson, 1997). Genom musiken socialiseras människan som individ, det vill säga anpassas till samhället och får kunskap om hur samhället ska bevaras. Människan lär sig att fungera och vara en del av en grupp och samhället (Sundin, 1995). Eftersom musiken är så viktig för individens, elevens, utveckling har vi i vår forskning valt att fokusera på pedagoger i fyra klasser som undervisar elever i skolans år 3 och 4.

1:2 Syfte

Syftet med vår forskning är att undersöka om och hur pedagoger använder musiken som redskap för lärande i den övriga undervisningen i skolår 3 och 4. Med den övriga undervisningen menar vi all undervisning i verksamheten förutom ämnesundervisningen i musik. Vårt syfte är också att utifrån observationer och en enkätundersökning undersöka om vi kan se om styrdokumentens estetiska intentioner genomsyrar pedagogernas arbete. Detta har vi valt att forska om bland annat för att vi under våra specialiseringsterminer under lärarutbildningen har sett fördelarna med de estetiska ämnena men också för att Lpo94 talar för att de estetiska ämnena ska integreras i undervisningen.

2. Litteraturgenomgång

Litteraturgenomgången har vi delat upp i två delar. Den första delen inriktar sig på barnet och musiken, hur barnet kommer i kontakt med musiken. I den andra delen skriver vi om musiken utifrån det pedagogiska perspektivet och där tar vi upp litteratur som inriktar sig på lärandet och styrdokumentet.

2:1 Musiken i samhället

Musiken har blivit en del av allas vår vardag. Kanske för stor, många gånger hör vi musiken men vi lyssnar egentligen inte på den. Ofta spelas musik i till exempel affären som bakgrundsmusik och visst hör vi den, men efteråt kan det vara svårt att berätta vilken låt som spelades eller vad de sjöng om för man koncentrerar sig inte på att lyssna (Sundin, 1995). I ett samhälle där allt handlar om efterfrågan och ekonomisk förtjänst har även musiken blivit en handelsvara. För att konsumenten ska köpa musiken tillverkar producenterna olika biprodukter som ska locka köpare. Musik är kommunikation, musik handlar om att ge och ta (Sundin, 1995). Men den kultur vi lever i gör oss till passiva lyssnarkonsumenter, kanske för att vi inte förstår budskapet av tankar och känslor som musiken förmedlar. Vi kan inte tala språket (Lindgren, Öhrström, 1992). Musik är ett språk och långt innan man kunde tala kommunicerade man genom sångliknande ljud (Antal-Lundström, 1997). Men istället för att musiken idag bidrar till tvåvägskommunikation fungerar kommunikationen enbart på ett håll (Sundin, 1995). Fokus ligger inte på musiken utan på idolen och ett idoltänkande uppstår, ett idoltänkande som bidrar till individualitet istället för gemenskap och solidaritet. Vill vi höra musik behöver vi bara starta radion eller stereon, idag är musik lika vanligt som allt annat runt omkring oss. Förr fungerade musiken som ett avbrott i vardagen medan det idag snarare är så att tystnaden står för det avbrottet (Uddholm, 1993). Sundin instämmer med Uddholm och menar att det är dagens levnadssätt som är orsaken till det. Vi är ständigt exponerade för musik och har blivit bortskämda (Sundin, 1995).

I skolan är eleverna dock inte ständigt exponerade för musik. Skolan har självmant tagit på sig uppgiften att skydda eleverna mot musiken, deras populärkultur. Skolans förhållningssätt gentemot populärkulturen är grunden till en tävling, en tävling om elevernas uppmärksamhet och intresse. Trots att skolan är en så stor del av elevernas liv har den tappat mark vad det gäller bildningsmonopolet. Populärkulturen, den kultur som eleverna lever i, har blivit det alternativa bildningsmedlet som eleverna väljer framför skolan. De uppfattar populärkulturen som mer meningsfull än skolan. ”Om skolan i sin verksamhet skall utgå ifrån, och ta tillvara

barns och ungdomars egna erfarenheter och kunskaper är deras kulturella yttringar en viktig del av dessa” (Persson, 2004, s17).

2:2 Det lilla barnets förhållande till musik

Barnet inne i mammans mage kan uppfatta ljud utanför magen mycket tidigt (Wiklund, 2003). Ljud, rytm och rörelser i fosterstadiet påverkar människan både fysiskt och psykiskt (Bjørkvold 1991, se Jernström och Lindberg, 1995). I slutet av graviditeten förekommer en form av ljudmässig kommunikation mellan modern och barnet. Barnet i magen är omgivet av en pulserande rytmisk miljö och detta stimulerar de olika sinnen hos barnet. Eftersom man stimulerar fostrets olika sinnen genom att röra på sig, sjunger, spelar musik m.m. får hjärnan näring och på detta sätt utvecklas den (Sundin, 1995). Det är under de första åren som det lilla barnets grund för socialt kommunicerande skapas samt att det också är då som grunden för människan som musisk individ danas. Musiken påverkar daningen av vår personlighet (Bjørkvold, 2005). ”Musiken är en förutsättning för vår förmåga att kommunicera” (Uddholm, 1993, s27). Människan föds som ”blivande musiska varelser” (Bjørkvold 1991, se Jernström och Lindberg, 1995, s23). Människan föds med lusten att kommunicera och med grundläggande behov såsom kontakt, gemenskap och samhörighet. Musik är förknippat med lust och att känna lust är det som driver oss framåt, mot utveckling (Lindgren och Öhrström, 1992).

Barnets musikaliska modersmål är dess sång. När ett barn spontant börjar sjunga är det något runt omkring som påverkar det. Sången påverkas av barnets egna erfarenheter och dess bakgrund. När ett barn ritar kan det mycket väl sjunga till sin bild. Det sjunger inte om vad det ritar utan om vad det gör, själva ritandet. Ofta används spontansången som ett uttryck för känslor eller som ett uttryck i leken. Ett barn sjunger ofta samtidigt som det leker för att förstärka själva leken. I skolan tillåts inte eleverna att bestämma över sin spontana sång, om de börjar sjunga tystas de fort ner av pedagogen som vill ha lugn och ro. Pedagogerna tror att de tystar ner för elevernas bästa men deras bästa går istället förlorat. Spontansången är viktig för barnens lärprocesser, det är ett sätt att uttrycka sig, leva, ett sätt att socialiseras (Bjørkvold, 2005). Bjørkvold har forskat i olika förskoleklasser i olika länder och det har visat att barnen i de olika länderna använder sig av spontansång, dock var det färre barn i USA än i Ryssland och Norge. Anledningen till det menar Bjørkvold kan bero på pedagogernas användning av musik. Observationerna visade att de amerikanska pedagogerna inte sjöng så mycket med barnen. Men en annan anledning till att de amerikanska barnen spontant inte använder sång så

mycket som barnen i de andra länderna kan också bero på för mycket tv-tittande (Bjørkvold, 2005).

2:3 Musiken och sinnena

Musiken talar till vårt inre och påverkar oss som individer på olika vis. Musiken framkallar olika känslor och sinnesstämningar som i sin tur främjar lärande. Vilken sinnesstämning du än är i så kan du koppla den till en känsla, känslor hjälper oss att fokusera och koncentrera oss vilket påverkar inläringen (Gudmundsson, 1997). Musik engagerar hela kroppen och når vårt inre och gör oss hela som människor. Den mänskliga människan, det vill säga den godhjärtade, vänliga, och förstående människan formas i den skapande processen eftersom det är där de etiska värderingarna grundas men också formas. På grund av det måste pedagoger ägna mycket tid åt just de estetiska ämnena i skolan (Antal-Lundström, 1997). Genom musiken socialiseras människan som individ, det vill säga anpassas till samhället och får kunskap om hur det ska bevaras. Människan lär sig att fungera och vara en del av en grupp och samhället (Sundin, 1995). Freidrich Fröbel och hans teorier tas upp i boken *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. Fröbel menar att människan måste arbeta aktivt för att utvecklas. Genom att arbeta aktivt använder man oftast mer än ett sinne. Vidare menar Fröbel även att skapande och sinneserfarenheten är betydelsefull för att utvecklas (Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson, 2003). Ett annat sätt att uttrycka det är ”När jag skapar, skapas jag” (Bjørkvold, 1998, s32).

För att lärandet ska fungera krävs ett samspel mellan sinnena. Om samspelet inte fungerar på rätt sätt kan resultatet bli felaktigt eftersom hjärnan får fel signaler (Berg, Cramér, 2003). Det är viktigt att miljön omkring oss kan skänka sensorisk stimulans. Den stimulansen påverkar våra sinnen som i sin tur hjälper till att skapa erfarenheter och upplevelser. Utifrån dessa erfarenheter och upplevelser skapas sedan allt lärande (Malten, 2000). Barn lär sig saker genom att använda kroppen och alla sina sinnen, detta för att få en bild av världen. För att motverka att barn ska behöva känna att de inte duger måste deras självkänsla och självförtroende stärkas och som pedagog kan man göra det genom att arbeta utifrån barnens sinnen och inspirera dem till att utforska livet och världen de lever i. För att skapa en bra grogrund för lärande måste elevens sinnen aktivt stimuleras (Jernström, Lindberg, 1995). Barn som mottager och är delaktiga i en väl planerad undervisning, genomsyrad av musik,

utvecklar sina kommunikations- och inlärningsfärdigheter mer än andra barn på så vis att de utvecklar sitt ansvarstagande och sin kreativitet (Antal-Lundström, 1997).

2:4 Musik som pedagogiskt redskap

Många gånger glöms funktionen de estetiska ämnena kan bidra med. De olika konsterna och uttryckssätten ses som ett sätt att pynta vår värld (Sundin, 1995). Musik är en fördel för inläringen, men den nytta som musik kan bidra med faller i glömska för de övriga ämnena. Musiken kan vara en väg att gå för att lära sig det svenska språket, vare sig man är invandrare eller svensk. I dagens värld är det många människor som flyr från sina hemländer. En del av flyktingarna kommer till Sverige och barnen börjar i svensk skola. Många gånger kan det vara svårt att kommunicera. Men musik är ett språk, ett språk som alla människor kan och förstår. Både musik och språk är ljudkommunikation med många gemensamma faktorer (Bjørkvold, 1998). Vid bildandet av ett språk kan musiken hjälpa individen att tillgodogöra sig en bredare variation av klanger, rytmer, och ljud. Att sjunga är till fördel för tal- och läsförmågan eftersom det stimulerar rytm och melodikänslan (Uddholm, 1993). När vi använder rösten för att sjunga kan många fler känslor uppfattas än om vi talar (Statens kulturråd, 1984). Musiken är en fördel för integrationen av flyktingar i skolan och i samhället (Bjørkvold, 1998). Musiken har en förmåga att låta alla som vill, oberoende av etnisk och kulturell bakgrund, att tillsammans delta och bli en del av en gemenskap. Musiken har stor betydelse för social gemenskap i skolan (Skolverket, 2002).

Det finns en stor osäkerhet hos pedagoger vad det gäller användningen av musik (Sundin, 1995). Men att målinriktat använda musik i undervisningen är något som alla pedagoger kan (Uddholm, 1993). Elevens rätt till en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer går förlorad eftersom pedagogens osäkerhet för musik går före användandet av musiken i det pedagogiska arbetet. Musikundervisningen lämnas över till dem som har mer kunskap inom området. Förlorarna i detta resonemang är eleverna. När barn hör musik dansar de impulsivt. Att röra sig till musik främjar vår kroppsmedvetenhet, vår motorik samt hjälper vår koordination att utvecklas (Uddholm, 1993). Vygotskij talar om behov och förmåga. Många gånger har eleverna ett behov men inte förmågan, vilket inte får bli ett hinder i undervisningen. Bara för att man inte besitter förmågan att vara delaktig eller prestera betyder det inte att det inte finns ett behov (Vygotskij, 2005). För att pedagogen ska kunna hjälpa eleverna att lära måste eleverna bli känslomässigt berörda i undervisningen. Eleverna ser på pedagogen om denne inte helhjärtat går in i sin roll. Som pedagog måste man våga leva i

klassrummet, våga vara närvarande. Våga utgå ifrån sig själv och på så vis skapa vägar till lärande (Bjørkvold, 1998). Musiken bör vara tillkoppling istället för avkoppling (Bjørkvold, 2005).

2:5 Styrdokument

2:5:1 Förförståelse

Gällande styrdokument, såsom Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94 och kursplaner är underlaget för pedagogens uppdrag. De är pedagogens viktigaste handlingar och det borde därför vara en självklart att utgå ifrån dem i det pedagogiska arbetet. Anledningen till att vi använder oss av kursplanen i musik i arbetet beror på att den ligger till grund för ämnesundervisningen i musik och därför anser vi att det finns mycket att hämta och använda sig av i den dagliga undervisningen med elever, inte enbart i musikundervisningen.

2:5:2 Musik i skola och styrdokument

I Lpo94 och kursplanen står det klart och tydligt att man för att främja elevernas lärande och inläring bör använda så många olika uttrycksätt och arbetsformer som möjligt. Genom de olika arbetsformerna och uttrycksätten använder eleverna minst ett av sina sinnen, oftast flera. Lpo94 säger om musik att:

”Skolan skall främja elevernas harmoniska utveckling. Detta skall åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer” [...] *”I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet”* (Lpo94, Skolverket, 2006, s6-7).

Vidare säger kursplanen i musik att:

”Musik påverkar individen samtidigt på flera olika medvetandenivåer och utgör ett viktigt redskap för lärande, rekreation, bearbetning av medvetna och omedvetna intryck samt för gestaltning och förmedling av idéer och tankar. Utbildning i

musikämnet syftar till att ge varje elev lust och möjlighet att utveckla sin musikalitet och få uppleva att kunskaper i musik bottenar i, frigör och förstärker den egna identiteten både socialt, kognitivt och emotionellt” (Skolverket, 2002, s42).

Kursplanen för musik framhäver att musik är viktigt för varje individ eftersom den stärker personlighetsutvecklingen och lärandet. Att integrera musik i språkämnen kan främja elevernas lärande och förståelse för ämnet (Skolverket, 2002). Detta för att språk och musik, som tidigare nämnt, är uppbyggt på bland annat ljudkommunikation med många gemensamma faktorer (Bjørkvold, 1998). Allt i musiken är uppbyggt utifrån matematiken, det handlar till exempel hela tiden om att räkna. Man räknar toner, intervall och när man ska ta ett ackord och så vidare. Därför kan musik vara en fördel också för matematisk inläring eftersom musikbegreppen rytm, tonart, taktart och ackord är matematiska begrepp (Skolverket, 2002).

Enligt kursplanen för musik kan musik

”tjäna som konkret utgångspunkt och stöd för lärande i andra ämnen och för uppnående av skolans övergripande mål” (Skolverket, 2002, s.43).

Läroplanen säger att skolans

”arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet” (Lpo94, Skolverket, 2006, s.6).

Musik ger lust och tillåter individen att uppleva och utvecklas i musiken för att skapa en tydligare identitet socialt, kognitivt och emotionellt (Skolverket, 2002).

2:6 Lärandeteorier

Säljö (2003) tar upp olika lärandeteorier i sin bok. De tre han nämner är behaviorismen, kognitivismen och situationismen (det sociokulturella perspektivet). Behaviorismen varade fram till 60-talet och dess teori om lärande kännetecknas av att lärandet är baserat på de erfarenheter som eleven gör. Resultatet av erfarenheterna förändrar människan. Skinner som var en amerikansk psykolog var också behaviorismens stora profil. Hans syn på lärande och utbildning ligger till grund för utbildningssystemet idag. John Dewey hävdar att lärande är något som uppstår vad människan än gör, lärandet är det vi tar med oss från olika situationer

och från samspel med andra människor. Han menar vidare att lärandet inte enbart kan kopplas till institutioner såsom skolor (Säljö, 2003).

Behaviorismens fokus ligger på elevernas beteende och inte på hur de tänker, det vill säga inte på deras kognitiva förmåga. Piaget, pedagog och psykolog, förespråkar den teori som fokuserar på människans intellekt, tänkande, det vill säga hennes kognitiva förmåga. Han menar att tänkandet utvecklas inifrån och talar om assimilation, ackommodation och adaption. När en individ assimilerar tas information in, vilket innebär en registrering av hur omvärlden fungerar. Ackommodationen är en förändring i vårt sätt att se på verkligheten medan adaption är när individen anpassar sig till omgivningen. Resultatet av detta påverkas dock av erfarenhet och ålder, Piaget kallar det för stadieteorin. Något som också har påverkat synen på undervisningen idag är Piagets tankar om hur kunskap i interaktion med omgivningen bildas. Eleven är inte en passiv passagerare utan måste vara aktiv för att kunna ta emot information, kunskap för att skapa sin förståelse av omvärlden. Om eleven inte kan ta till sig undervisningen beror det på att denne inte uppnått det utvecklingsstadiet som då krävs (Säljö, 2003).

Vygotskijs situationism kännetecknas av hans utvecklingszoner. Vygotskij menar att människan alltid befinner sig i olika zoner av utveckling och förändring. I alla situationer vi befinner oss i lär vi oss något och utifrån det går vi vidare i vår utveckling och vidare till nästa zon. Vi går hela tiden vidare i utvecklingen med stöd av vad vi lärt oss och kan. Med hjälp av människor i vår omgivning får vi också hjälp att komma vidare till nästkommande zon, vi är alltid i någon utvecklingszon. Individen skapar sin egen utveckling men kan ta hjälp av individer som är mer kompetenta för att komma vidare till nästa zon. Vidare menar Vygotskij att utveckling sker i samspel med andra, vi lär oss av socialt samspel, samtalande och samlyssnande men kunskapen skapas av individen själv. Enligt Säljö är kunskap ”något man använder i sitt handlande i vardagen och en resurs med vars hjälp man löser problem, hanterar kommunikativa och praktiska situationer på ändamålsenliga sätt” (Säljö, 2003, s.125).

Friedrich Fröbel utvecklade en pedagogik, den så kallade fröbelpedagogiken. En av grundtankarna i pedagogiken är att gestaltandet, känslan och bilden ska komma före det talade ordet i inlärningsprocessen. Pedagogiken talar också om att man ska förena arbete, lek och skapande med varandra. Fröbel talar om att människan har en inbyggd vilja att skapa och att skapa är livets mening. Att använda sig av musik, sång, målning och modellering är viktiga byggstenar i Frøbels pedagogik. Enligt Fröbel, men också läkaren Montessori, är kropp och

själ förenade och de påverkar varandra i ett samspel. Montessori ansåg precis som Fröbel att konsten är betydelsefull. Montessori menar att en utvecklad estetisk kunskap är av vikt eftersom det påverkar de sinnena som samverkar med vår medvetenhet, intelligens och förmåga att fatta beslut. Målet med estetisk kunskap är att eleverna bland annat ska utveckla en harmonisk personlighet (Gedin, Sjöblom, 1995).

3. Problemformulering

- Använder pedagoger sig av musik som redskap för lärande i undervisningen?
- Om de använder musik som redskap för lärande, hur gör de det?
- Framgår styrdokumentens estetiska intentioner i pedagogernas arbete och kan vi utifrån observationer och enkätundersökningar se om och hur det genomsyrar det pedagogiska arbetet?

4. Empiri

4:1 Val av metod

Vår forskning är kvalitativ vilket innebär att vi försöker skapa en djupare förståelse av ett problem som ses ur ett holistiskt perspektiv, det vill säga att vi vill skapa en djupare förståelse för hur musikens integrerade funktion påverkar lärandet. Vår forskning är också beskrivande för vi vill visa hur och om pedagoger använder sig av musik som pedagogiskt hjälpmedel (Andersen, 1998). I ett försök att finna svaret på våra forskningsfrågor har vi utgått ifrån fallstudier som forskningsstrategi. Vi kan på så vis belysa det generella genom att titta på de enskilda. Utifrån fallstudierna använder vi oss av enkäter och observationer i ett försök att besvara vår problemformulering. Fördelarna med fallstudier är att det tillåter nyttjandet av flera olika metoder (Denscombe, 2000). Vidare använder vi oss av en enskild fallstudie vilket innebär att endast en enhet undersöks, i vårt fall skolverksamheten (Andersen, 1998). I skolverksamheten har vi sedan valt dela upp respondenterna i ytterliggare två undersökningsenheter. Den ena enheten blir observerad och består av olika pedagoger som verkat i fyra klasser med elever i år tre och fyra. Pedagogerna fyller även i en enkät. Den andra enheten består av pedagoger från andra skolor för de åren. De fyller enbart i enkäten. Vi har valt två undersökningsenheter för att få ett bredare spektrum på vår forskning.

Våra observationer är öppna vilket innebär att undersökningsgruppen är medveten om att de blir observerade men den är indirekt på så vis att de inte vet vad syftet med observationen är. Undersökningsgruppen har enbart fått veta att vår forskning handlar om musik. Ett problem som kan förekomma vid observationer är att undersökningsgruppen kan påverkas av observatörens närvaro vilket i sin tur kan påverka resultatet (Andersen, 1998), detta har vi inte haft några problem med eftersom vi tidigare har genomfört vår VFU (verksamhets förlagda utbildning) på de två skolorna som ställt upp på observationen. Både elever och personal känner till oss vilket skapar en tryggare miljö till fördel för resultatet.

Enkätundersökningar är ett alternativ som ger relativt pålitlig respons. Enkäternas frågeformuleringar måste vara välformulerade och väl genomtänkta för att resultatet ska vara givande. Att undvika bland annat negationer, ledande och vaga frågor är ett måste för att respondenten ska kunna svara och för att resultatet ska vara användbart för forskaren. Vidare måste frågorna vara formulerade på så vis att respondenten inte känner sig kränkt eller dum. Om så är fallet påverkar det om och hur respondenten svarar. Det tar tid att formulera bra frågeformuleringar.

Som forskare har man ett etiskt ansvar och man måste tänka på sina yrkesetiska principer. Det vilar på forskarens ansvar att forskningen ”är av god kvalitet och moraliskt acceptabel” (Hämtat från <www.vr.se> 1/11). Forskningen bedrivs på människor och de som deltar gör det frivilligt. De har när som helst rätten på sin sida att avbryta sitt deltagande. 1974 slogs det fast att forskningen ska vara till samhällets fördel och värna om den enskilda individen. Forskning bedrivs för att föra människan vidare framåt i utvecklingen. Som forskare har man ett ansvar gentemot undersökningsgruppens individer och deras välbefinnande. Om deltagarens välbefinnande äventyras ska forskningen avbrytas, individen går med all rätt före samhället och dess behov (Hämtat från <www.vr.se> 1/11). Vårt insamlade material kommer att analyseras och kopplas till litteratur och tidigare forskning inom området.

4:2 Relevans

Att forska om musik som ett redskap för lärande är viktigt och av stor relevans. Musik i undervisningen är en fördel för den sociala utvecklingen. Det skapar trygghet i gruppen och självkänslan stärks. Musiken skapar kreativa individer vilket kommer att påverka samhället och framtiden (Antal –Lundström, 1997). I Lpo94 är ett av många mål att varje individ ska ha utvecklat sitt kunnande kring kreativt skapande och vidareutvecklat ett intresse för samhällets

kulturutbud. När barn sjunger, skrattar och springer utvecklas olika färdigheter. Bland annat utvecklas de fysiskt, motoriska, kognitivt och emotionellt (Jernström och Lindberg, 1995). Enligt Lpo94 ska skolan:

”främja elevers harmoniska utveckling. Detta skall åstadkommas genom en varierad och balanserad samansättning av innehåll och arbetsformer” [...] ”Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet” (Lpo94, Skolverket, 2006, s6).

Vidare framhäver Lpo94 att olika uttrycksformer och sätt att kommunicera främjar elevers utveckling och lärande. I kursplanen för musik står det att musik är av stor betydelse för lärande, avkoppling och bearbetning av intryck. Det berör både vårt medvetande och omedvetna på olika plan.

4:3 Urval

Observationerna har genomförts på två småortsskolor i Skåne. Den ena skolan ligger i norra Skåne och den andra i mitten av Skåne. Vi har valt dessa skolor eftersom vi tidigare under vår utbildning genomfört VFU där. Många av eleverna känner igen oss vilket skapar tryggare förutsättningar för observationer. Fyra klasser är observerade, en renodlad 4: a, en renodlad 3: a, en åldersintegrerad 1-3: a och en åldersintegrerad 3-4: a. Den större delen av vår forskning har fokuserat på pedagogen och hur denne använder sig av musik som pedagogiskt redskap i undervisningen. Vi har observerat tio pedagoger som någon gång i veckan undervisar i klasserna. Vi har också tittat på den musik som spontant förekommit i klassrummet.

5. Resultat och analys

5:1 Observationer

Vi har valt att ta med våra observationer i fulltext i arbetet för vi anser att de är så kortfattade att de är svårt att komprimera dem ytterligare.

5:1:1 Observation skola 1, år 3, dag 1

Dagen börjar med matematik och under lektionen låter en av pojkarna som en trumpet som gör en fanfar, detta låter bara lite tyst i klassrummet. En annan pojke visslar när han sitter och jobbar, även detta låter lite tyst. När pedagogen tycker att de jobbat tillräckligt länge med matematik övergår de till att arbeta med engelska. Alla elever har vars en engelskbok. I boken finns det många olika engelska småsånger inklistrade. Eleverna sätter sig på mattan i klassrummet och under tiden nynnlar och sjunger de lite. Första sången de sjunger tillsammans handlar om siffrornas namn. Sedan sjunger de en sång där texten säger att man ska klappa händerna och stampa fötterna och eleverna gör detta medan de sjunger. Som tredje sång sjunger de en sång som heter The Muffin Man. Denna sång är en dialog, när de sjungit den några gånger tillsammans får flickorna börja fråga pojkarna och pojkarna svara. De gör detta sedan i omvänd ordning. De sjunger en sång som de inte har någon text till utan bara en bild på en regnbåge. Allra sist sjunger de kanon på Broder Jacob, först i två grupper och sedan i tre grupper. Ingen av eleverna använder sig av sina texter när de sjunger med i sångerna. En elev sjunger inte med i sångerna.

Vid ett tillfälle är treor och tvåor blandade i två olika grupper. Då är det en av pojkarna i år tre som visslar en liten lite trudelutt. En flicka i trean sjunger lite när hon går och hämtar sina böcker i sin låda. Hon sjunger en påhittad text om böckerna hon hämtar men använder sig av en känd melodi. När alla treor kommer tillbaka till klassrummet efter att varit indelade i grupper tillsammans med tvåorna tycker pedagogen att eleverna har lite mycket spring i benen så hon tar fram gitarren och sjunger för dem. Till sången ska eleverna röra sig runt i klassrummet. De går, joggar och hoppar runt, de ligger och simmar, de går och simmar, de rider, kryper och flyger runt, till sist ålar de sig på golvet. När pedagogen slutar spela sätter sig eleverna ner på sina platser och börjar arbeta självständigt. En av eleverna räcker upp handen och man kan höra ett svagt nynnande.

Efter middagsrasten är det tyst lässtund. En av pojkarna visslar lite svagt innan lektionen börjar. När lektionen börjar ber pedagogen eleverna att sätta sig på mattan för en gemensam samling. När eleverna gör det sjunger en av pojkarna lite grann, ett par flickor sjunger några ord. Pojken sjunger samma lilla sång igen dock bara en lite snutt. Pedagogen går ut i korridoren och en av flickorna sjunger och nynnlar lite. Pedagogen kommer tillbaka och de fortsätter samlingen. En av pojkarna sjunger samma melodi som flickan sjöng på innan men inte samma text. Mitt i genomgången börjar eleverna klappa på benen och i händerna, pedagogen säger då till dem att de ska sluta eftersom hon tycker att det stör. Efter samlingen sätter sig eleverna på sina platser och läser tyst. Efter lässtunden ska klassen ha eget arbete. Pedagogen går ut i korridoren och hjälper några elever vid datorerna. Då visslar och sjunger en av pojkarna lite. En av flickorna sjunger och nynnlar lite medan hon arbetar. Samma flicka är en stund senare uppe och hämtar en penna och då sjunger hon lite tyst igen men ingen av klasskamraterna reagerar. Hon sätter sig på sin plats ingen och fortsätter med att sjunga medan hon målar. När hon slutat sjunga på den första sången fortsätter hon med att sjunga på en engelsk sång. Sedan nynnlar och målar hon. En av pojkarna nynnlar också lite när han målar. Efter att det varit tyst länge börjar flickan som sjöng innan att sjunga lite tyst igen. En annan av pojkarna sjunger på samma sång som den andre pojken nynnade på innan. Han gör ett litet

uppehåll och det blir tyst ett litet tag men sedan börjar han nynna lite igen. Det sista som händer denna dag är att en av flickorna nynnar lite på en känd låt.

5:1:2 Observation skola 1, år 3, dag 2

Under morgonsamlingen ligger en pojke (som har personlig assistent) under ett av borden och trummar lite med fingrarna på golvet. De andra eleverna sitter i en ring på mattan. Efter samlingen har eleverna eget arbete och då visslar någon lite tyst. Efter förmiddagsrasten har klassen matte och en av pojkarna visslar lite precis när han börjar arbeta, en annan av pojkarna nynnar lite svagt. Ännu en av pojkarna sjunger lite högljutt och en av flickorna klagar högt. Hon tycker att han sjunger dåligt. Han slutar då att sjunga. En av flickorna nynnar lite tyst på Jönssonligans signaturmelodi. När eleverna har tyst läsning visslar pojken som sjöng högljutt innan men denna gång är det ingen i klassrummet som reagerar. En annan pojke sitter och målar sin bokrecension när han börjar vissla, han blir tillsagd av både pedagogen och av en elev eftersom de tycker att han stör deras tysta läsning. Han slutar att vissla.

På eftermiddagen tränar klassen för första gången inför Lucia. Alla eleverna sitter på stolar i en halvcirkel bakom en overhead och på den lägger pedagogen fram texterna på de olika luciasångerna. Hon säger åt eleverna att lyssna och så börjar hon att sjunga men när hon börjar sjunga stämmer eleverna in. Pedagogen slutar dagen med att fråga eleverna om de tycker att hon glömt någon visa/sång till luciatåget. Några elever tycker att de borde ha med "Bjällerklang" och "Jag såg mamma kyssa tomten." Pedagogen säger att det är julsånger som inte passar in i ett luciatåg men att de kan sjunga dem till jul. Som avslutning sjunger de sedan "Bjällerklang" och "Rudolf med röda mulen".

5:1:3 Observation skola 1, år 4, dag 1

Under det första lektionspasset arbetar eleverna självständigt och då har de bakgrundsmusik på. Passet efter har de engelska och de börjar på ett nytt kapitel i boken. Till varje kapitel finns en sång. Pedagogen och eleverna börjar med att läsa sångtexten högt tillsammans. Pedagogen startar sedan en cd-skiva som tillhör boken. På skivan är det ett barn som sjunger och eleverna hänger med och sjunger så gott de kan. Efteråt ska eleverna sjunga själv, utan hjälp från barnet. Sången handlar om siffrorna från 11- 19, för att underlätta för eleverna har pedagogen skrivit upp siffrorna på tavlan och under tiden de sjunger pekar hon på dem. De sjunger sången några gånger.

5:1:4 Observation skola 1, år 4, dag 2

På en lektion spelar eleverna upp egentillverkade skuggteatrar för eleverna i år två och tre, en av grupperna använder sig av två olika låtar som bakgrundsmusik vid två olika tillfällen i sin teater. Efter förmiddagsrasten har klassen engelska och de börjar lektionen med att sjunga siffersången, se observation Skola 1, år 4, dag 1. Även idag sjunger de efter barnet först och sedan utan. Pedagogen har även denna gång skrivit upp siffrorna 11- 19 på tavlan och efterhand som de sjungs pekar hon

på dem. På eftermiddagen löser de ett nutidskryss och under denna lektion är det en av pojkarna som trummar lite med sin penna på bänken.

5:1:5 Observation skola 2, år 1-3, dag 1

Dagen börjar med en morgonsamling och under morgonsamlingen sjunger eleverna och pedagogen en sång med klapp i för att välkomna varandra. De sjunger den både på svenska och på engelska. Efteråt sjunger de en sång om färgerna på engelska. Middagen äter eleverna i sitt klassrum på sina ordinarie platser. Pedagogen släcker ner i rummet, tänder ett värmeljus som finns placerat på varje bord, startar instrumental musik på låg volym och drar ner rullgardiner för fönsterna. När middagsrasten är slut börjar nästa lektionspass med massage. Till massagen spelas i bakgrunden instrumental avkopplingsmusik. Innan eleverna får gå hem samlas de framme vid tavlan i ringen och sjunger en avskedssång.

5:1:6 Observation skola 2, år 1-3, dag 2

Dagen inleds på samma sätt som i föregående stycke. När första lektionspasset är slut är det dags för forum i en sal som fungerar både som kuddrum och som en liten aula. Alla klasserna i huset samlas för att titta på de kamrater som har något att visa upp. Några elever hade broderat dukar och bokmärken medan andra visar upp en inövad dans. De dansade till Number One med Helena Paparizou. När alla har uppträtt sjunger personal och elever tillsammans en avslutningssång.

5:1:7 Observation skola 2, år 3-4, dag 1.

Vid olika tillfällen är det en pojke i klassen som nynnar och sjunger lite för sig själv, en flicka likaså. Hon går även runt i klassrummet när hon sjunger. Eleverna tystas ner av pedagogen. Pojken blir kallad vid namn och uppmanad att vara tyst. När flickan sjunger säger klassläraren åt hela klassen att vara tyst. En annan flicka sjunger multiplikationstabellen när hon räknar matematik.

5:1:8 Observation skola 2, år 3-4, dag 2.

Eleverna började dagen med ett idrottspass. En bit in på idrottspasset startar idrottsläraren musiken som bakgrundsmusik. Musiken som spelades var 90-tals pop och när han startade musiken fanns det någon elev som uttryckte glädjen med ord och några andra blev spralligare. Efter idrottspasset inleds nästa lektionspass med att en annan pedagog, som har klassen vid vissa tillfällen, läser högt för eleverna. När hon gör det kommer hon att tänka på visan *Flickan i Havanna* och börjar sjunga den. Efter det har eleverna en öä-lektion (geografi, samhällskunskap, historia och religion) om Småland men de börjar med att repetera förra landskapet som var Blekinge. Pedagogen spelar en skiva med en sång om Blekinge och eleverna sjunger med. Efter sången om Blekinge sjunger pedagogen och eleverna sången om Småland, utan musik från skivan. När de sjungit färdigt fortsatte eleverna med att arbeta med landskapet Småland i sina böcker. De ska bland annat skriva om landskapet men också skriva av sångtexten om Småland i sina böcker. En flicka får lyssna på

sin Mp3-spelare när hon arbetar. En pojke frågar om han också kan få lyssna på sin, men det får han inte. Pedagogen förklarar för honom varför flickan får men inte han, vilket han accepterar. Pedagogen startar en skiva med instrumental avslappningsmusik som bakgrundsmusik till elevernas arbete, elevernas ljudnivå stiger. Samma instrumentala musik fortsätter att spelas när eleverna avslutar dagen med avslappningsmassage.

5:2 Analys

Att använda musik som redskap för lärande i andra ämnen än just ämnesundervisning i musik ska vara en utgångspunkt för pedagogerna i dess arbete. Några av pedagogerna integrerar musiken i sin undervisning vilket kan vara grundat i just detta men det behöver inte vara så. En anledning till att just de pedagogerna integrerar musik kan också vara att de har ett eget intresse för musik. Lärande och inläring gynnas när man använder ett bredare urval av metoder men ute i de observerade verksamheterna syns ett ytterst litet användande av just musik som metod för att gynna elevers inläring. I en klass av de fyra förekom musiken i form av sång under morgonsamlingen för att välkomna varandra i klassen, sången sjöngs på både engelska och svenska. När klassen slutade för dagen sjöngs en avslutningssång. Musiken används oftast rutinmässigt och på ett oreflekterat sätt av pedagogerna, musiken integreras men inte som ett redskap för lärande. Pedagogerna använder musiken vid olika tillfällen då eleverna på ett eller annat vis ska koppla av från skolarbetet. Men i tre av de fyra klasserna integrerades musiken i ämnesundervisningen. Ämnena var engelska, idrott och Oä (geografi, samhällskunskap, historia och religion) och musikformen var sång och bakgrundsmusik. När eleverna och pedagogerna sjöng på engelskan och på Oä:n hade de texter framför sig och en melodi som spelades i bakgrunden fungerade som stöd, antingen via gitarrspel eller från en cd-skiva. När musiken användes i ämnesundervisningen var det för att pedagogerna utgick ifrån läroböckerna och annat anpassat arbetsmaterial, vilket visar att pedagogernas ämnesundervisning inte var genomförd utifrån en medveten planering av musiken som redskap för lärande. Det visar också att pedagogerna utgår från läroböckerna och arbetsmaterialet snarare än från eleverna och deras behov.

På skolorna existerade musiken mer än i form av sång, bakgrundsmusik och som avkoppling. Musiken förekom också som ett komplement till dans och teater och som inledning till elevarbete. När klasserna har fått lyssna på bakgrundsmusik har det varit instrumental musik på låg volym, vilket förekom i tre av de observerade klasserna. Lektionspassen då bakgrundsmusik har förekommit har bestått av självständigt arbete, redovisning, massage och idrott. Två pedagoger använde sig av oplanerad musikanvändning, de tog tillfället i akt att

integrera musiken i undervisningen när det passade innehållet i undervisningen eller när eleverna behövde en paus i sitt skolarbete. Hos två andra pedagogerna förekom ingen musik utöver den musik som var planerad utifrån läroböcker och arbetsmaterial eller utifrån den som var rutinmässig. Musiken används inte som ett redskap för lärande integrerat i undervisningen utan den används som ett redskap för avkoppling och nöje.

På alla skolorna existerade spontanmusik mer eller mindre bland eleverna, då i form av nynnande, visslande, sång, klappa händer, klappa på kroppen, trumma med fingrarna eller med en penna. Det som dock förekom oftast var spontansång. Alla pedagoger var inte positiva till elevernas spontanmusik och bemötte den därför på olika vis. Två av pedagogerna tystade ner eleverna medan en annan lät det fortgå. Utifrån pedagogernas sätt att bemöta eleverna och deras spontana musikanvändning kan vi se att spontanmusiken värderas olika. Den musik som spontant används av eleverna i drama är mer accepterad av pedagogerna än den oplanerade spontanmusiken som förekommer under undervisningen. När eleverna genomför en dansuppvisning och en skuggteater med musik inför sina kompisar är det accepterat av pedagogerna. Men den spontana användningen av musik som förekommer under undervisningen tystas oftast ner och eleverna får vid några tillfällen höra av pedagogen att det stör.

5:3 Enkätredovisning

Vi har lämnat ut 15 enkäter till pedagoger med olika riktning som arbetar med elever i år tre och fyra. Av de 15 enkäter vi lämnade ut fick vi tillbaka 13 enkäter och de svaren redovisar vi nedan.

5:3:1 Enkätfrågor med sammanställning av svaren

Är musik i undervisningen en fördel för lärande?

Alla 13 pedagoger har svarat att de tror att musik är en fördel för elevers lärande. De har bland annat svarat att ”Musik skapar positiv stämning och då tror jag man lär sig mer.” Fördelarna kan vara att musiken är ett stöd för att komma ihåg, samt ett stöd för språkutvecklingen. Musiken verkar avstressande vilket kan öka elevernas koncentrationsförmåga. Genom musik skapas gemenskap och det lättar ofta upp vardagen. Musik ger glädje och skapar harmoni. Musik integrerat i den vanliga undervisningen bidrar

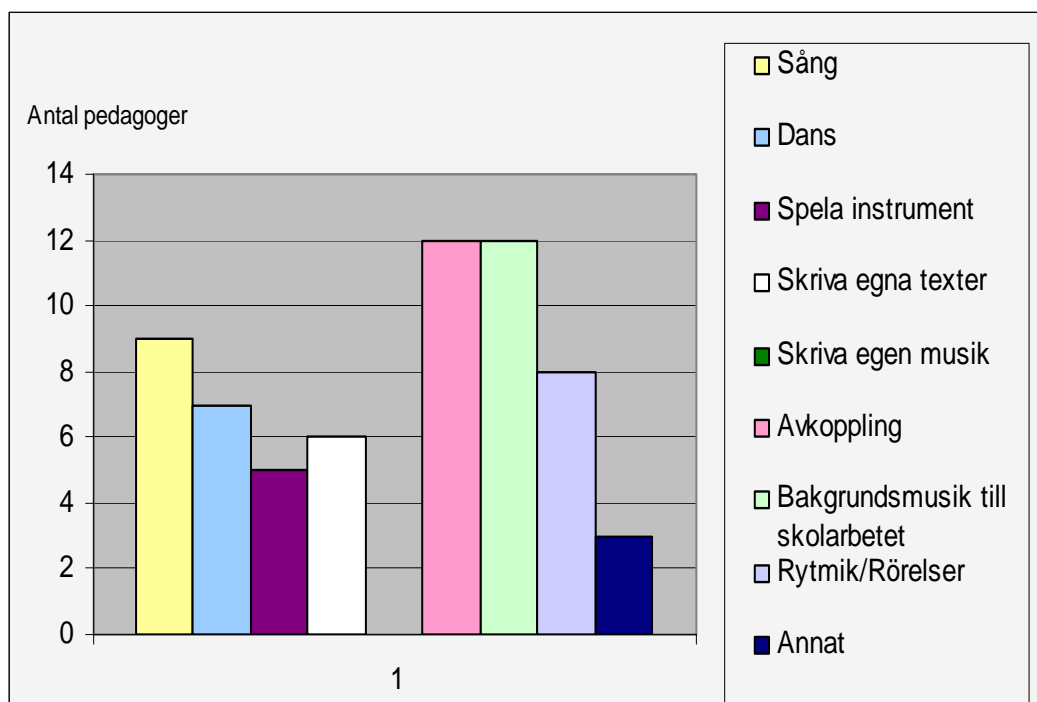
till en brytning, en variation. En del elever kan ha svårt att läsa sig till ett innehåll men med rytm och puls går det lättare. Med sånger integrerade i undervisningen kan eleverna lättare lära sig språk samt att rörelsesånger ger motorisk stimulans.

Musik integrerat i undervisningen

Av de 13 pedagogerna har 10 svarat att de på något sätt integrerar musik i sin undervisning. De integrerar musiken i språklektionerna, under idrotten, till dramalektioner, som bakgrundsmusik till skolarbetet och under Oä- lektionerna (geografi, samhällskunskap, historia och religion). Musiken integreras för att eleverna ska lära sig olika texter, både på svenska och på engelska. Den integreras även för att eleverna ska få en paus i skolarbetet, en av pedagogerna använder musiken under idrotten eftersom det skapar glädje hos eleverna samt att intensiteten under passet ökar. Två pedagoger har svarat att musik inte integreras i deras undervisning. En anledning till det är att kunskapen om musik är bristfällig. En av de två pedagogerna vet därför inte hur hon/han ska arbeta med det. En av pedagogerna skiljer på att integrera musik i ämnena och på att använda det som ett redskap för avkoppling. Vidare har en annan pedagog svarat blankt på frågan men har motiverat det med att hon/han inte vet om man kan kalla det för integrering eftersom denne bara använder musiken som avkoppling och som bakgrundsmusik till lektionspassen.

Hur använder pedagoger musiken i undervisningen?

I diagrammet nedan finns en sammanställning av hur de 13 pedagogerna svarat på hur musiken används i undervisningen, svarsalternativen ser du till höger om diagrammet. Pedagogerna har fått kryssa i flera svarsalternativ. Under alternativet *Annat* har pedagogerna kunnat ge egna förslag på vad de brukar göra utöver de andra svarsalternativen, de har bland annat svarat att musiken används till massage, motionsgympa och idrott. Efter diagrammet följer en motivering till varför/varför inte pedagogerna använder musik i undervisningen.

Sju pedagoger anser att det inte finns några nackdelar med musik integrerat i undervisningen. Några hinder för musiken kan dock vara storleken på klassen och elever som blir oroliga. Det är viktigt att välja rätt musik till undervisningen, musiken måste anpassas utifrån eleverna. En pedagog som inte kan se några nackdelar med musik i undervisningen menar att det inte är alla elever som tycker det är avslappnande med bakgrundsmusik. En annan pedagog menar att musik alltid är till glädje.

De tre pedagogerna som såg nackdelar med musiken anser att det kan distrahera elevernas skolarbete, samt göra oroliga och livliga elever ännu mer oroliga och livliga vilka sedan kan vara svåra att lugna ner. Vissa elever har svårt för att lära in nya sånger och alla elever tycker inte om att sjunga, antingen är eleverna passiva eller för aktiva och förstör då för de andra eleverna i klassen. En pedagog har inte svarat på frågan.

Får eleverna vara med och påverka den integrerade musikundervisningen?

Fyra pedagoger anser att de inte låter eleverna vara med och påverka innehållet i den integrerade musikundervisningen. En av de fyra pedagogerna erkänner att hon aldrig gett eleverna chansen mer än att de fått berätta något om sin idol samt spela någon låt av denne. Sju pedagoger svarade att de ibland låter eleverna vara med och påverka den integrerade musikundervisningen, elevernas påverkan är inte stor men i vissa fall får de komma med förslag. Bland annat får eleverna vara med och välja ut musik och påverka när de ska använda musiken enskilt eller i helklass. En av de sju pedagogerna låter eleverna påverka musik- och dramalektioner medan en annan tillåter eleverna att påverka musiklektionen. Pedagogerna har bland annat svarat att: ”En elev ville lära sig mer engelska och då startade vi varje dag med att sjunga engelska sånger.” ”De får önska låtar som passar i undervisningen.” ”Eleverna kommer med förslag på musik de hört. Tar med egna band tex” ”Ibland på musiklektionerna.”

En av de två resterande pedagogerna har svarat att denne inte funderat på om eleverna får vara med och påverka undervisningen medan den andra pedagogen svarat blankt.

5:4 Analys

Alla 13 pedagoger tycker att musik är en fördel för elevers lärande och nämner positiva egenskaper den kan bidra med. Tillsammans nämner de ett fåtal funktioner där musiken kan vara ett redskap för lärande, musiken kan vara ett stöd för att komma ihåg samt ett stöd för språkutvecklingen. Kursplanen i musik fastslår att musik är viktigt för varje individ eftersom det stärker personlighetsutvecklingen och lärandet. Men musik är också viktigt i språkämnen eftersom det kan främja elevernas lärande och förståelse för ämnet, språk och musik är uppbyggt på bland annat ljudkommunikation. En jämförelse mellan pedagogernas svar och kursplanen i musik visar att pedagogerna har kunskap om musikens roll i elevernas språkutveckling men de nämner dock inget samband mellan elevens personlighetsutveckling och lärande utifrån musiken.

En pedagog menar att musiken som bakgrundsmusik kan ha en avstressande effekt, vilket i sin tur kan öka elevernas koncentration. Av de 13 pedagogerna är det enbart tio som menar att de integrerar musiken i undervisningen. De integrera musiken bland annat för att eleverna ska lära sig olika texter, både på svenska och på engelska. Enligt pedagogerna används musiken oftast för att lätta upp stämningen, skapa gemenskap, för avkoppling, för att det ger glädje och

harmoni samt för att det ger en brytning, i den vanliga undervisningen. Pedagogerna är medvetna om att musik ger glädje och lust, men att det kan vara ett sätt att uppleva och utvecklas för att skapa en tydligare identitet socialt, kognitivt och emotionellt är inget de talar om. En av pedagogerna använder dock inte musiken som avkoppling utan tvärt om, bakgrundsmusiken under idrotten används för att öka intensiteten hos eleverna.

Eleverna får, enligt en pedagog, vara med och välja ut musik och påverka när de ska använda musiken enskilt eller i helklass, en annan pedagog låter eleverna önska låtar som passar in i undervisningen. De pedagoger som inte integrerar musik i undervisningen menar bland annat att det beror på bristfällig kunskap om musik. Trots musikens fördelar menar ett fåtal pedagoger att musiken kan vara ett hinder för lärandet eftersom det kan distrahera elevernas skolarbete. Oroliga och livliga elever kan bli mer oroliga och livliga vilket kan förstöra för de andra eleverna. Det är inte heller alla elever som tycker om att till exempel sjunga, en del elever kan ha svårt för att lära in nya sånger. Storleken på klassen har också betydelse för integreringen av musik och är en avgörande faktor för om musiken används. Pedagogerna är medvetna om att elever är olika och lär på olika vis, för att musiken ska vara till sin fördel är det viktigt att välja rätt musik som är anpassad utifrån eleverna. Att utgå ifrån elevens behov och musikintresse är något som till viss del förekommer, enligt pedagogerna. Att felaktigt använda musik kan distrahera och göra eleverna passiva eller överaktiva.

Gemensamt för två pedagoger är att de i sina svar visar en djupare reflektion av musikens integrerade roll. En av dem skiljer på integrerad musik i ämnena och på att använda det som ett redskap för avkoppling, medan den andra som bara använder musiken till avkoppling och som bakgrundsmusik till lektionspassen inte vill kalla det för integrering. Deras reflekterande svar skiljer sig i förhållande till hur de andra pedagogerna har svarat, eftersom de andra menar att de integrerar musiken när den används som bakgrundsmusik eller för avkoppling.

6. Sammanfattande analys

Analyserna visar att alla pedagogerna menar att integrerad musik är viktig. Men det är trots detta endast ett fåtal pedagoger som integrerar musiken och använder den som ett redskap för lärande. Att använda musik som redskap för lärande i andra ämnen än just ämnesundervisning i musik ska vara en utgångspunkt för pedagogen i dess arbete. Några av pedagogerna integrerar musiken i sin undervisning vilket kan vara grundat i just detta men det behöver inte vara så. En anledning till att just de pedagogerna integrerar musik kan också vara att de har ett

eget intresse för musik. Lärande och inläring gynnas när man använder ett bredare urval av metoder men ute i de observerade verksamheterna syns ett ytterst litet användande av musik som metod för att gynna elevers inläring. Vad det gäller musik som metod visar analyserna att pedagogerna integrerar musiken i engelska, Oä, idrott och dramaliknande lektioner för att eleverna ska lära sig olika texter, både på svenska och på engelska samt för kunskapsinhämtande. När musiken används i ämnesundervisningen är det för att pedagogerna utgår ifrån läroböckerna och annat anpassat arbetsmaterial. Detta visar att pedagogernas ämnesundervisning inte är genomförd utifrån en medveten planering utan musikinslagen är styrda och initierade av läromedlen. Det visar i sin tur att pedagogerna utgår från läroböckerna och arbetsmaterialet snarare än från eleverna och deras behov. I ämnesundervisningen förekommer musiken vanligen i form av sång, men när eleverna själva får välja musikform förekommer även dans och bakgrundsmusik. Under idrotten används musiken för att öka intensiteten hos eleverna och för att musiken ger glädje. Pedagogerna är medvetna om att musik ger glädje och lust, men att det kan vara ett sätt att uppleva och utvecklas för att skapa en tydligare identitet socialt, kognitivt och emotionellt är inget det talar om. Musiken används oftast av pedagogerna som bakgrundsmusik med syfte att få eleverna att koppla av under skolarbetet.

Alla 13 pedagogerna anser att musik är en fördel för elevers lärande och nämner positiva egenskaper den kan bidra med. De nämner bland annat att musiken kan vara ett redskap för lärande, ett stöd för att komma ihåg samt ett stöd för språkutvecklingen. Kursplanen i musik menar att musik är viktigt för varje individ eftersom det stärker personlighetsutvecklingen och lärandet. Men musik är också viktigt i språkämnerna eftersom det kan främja elevernas lärande och förståelse för ämnet. Språk och musik är uppbyggt på bland annat ljudkommunikation. En jämförelse mellan pedagogernas enkätsvar och kursplanen i musik visar att pedagogerna har kunskap om musikens roll i elevernas språkutveckling men de nämner dock inget samband mellan elevens personlighetsutveckling och lärande utifrån musiken. Pedagogerna använder musikens snarare som ett redskap för social samvaro och avkoppling än som ett redskap för lärande.

7. Diskussion

Vår forskning visar att nästan alla pedagogerna mer eller mindre integrerar musik i undervisningen, de integrerar musik för att den kan vara ett stöd för att komma ihåg samt ett stöd för språkutvecklingen. Musik är en fördel för inläringen men de andra ämnena som tar

större plats i skolan gör att musikens nyttofunktion glöms bort (Bjørkvold, 1998). Pedagogerna integrerar musiken i ämnesundervisningen i engelska, Oä och idrott. Enligt kursplanen för musik kan musik ”tjäna som konkret utgångspunkt och stöd för lärande i andra ämnen” (Skolverket, 2002, s.43). Pedagogen som integrerar musik i idrott använder musiken som bakgrundsmusik för att intensiteten och glädjen hos eleverna ökar. I engelska och Oä integreras musiken i form av sång för att eleverna ska lära sig olika texter, både på svenska och på engelska samt för att de lättare ska komma ihåg till exempel fakta.

En av pedagogerna som svarat på vår enkät menar att musiken kan vara ett stöd för att komma ihåg men också ett stöd för språkutvecklingen. Både språk och musik har många gemensamma faktorer (Bjørkvold, 1998). Musik integrerat i språkämnena kan främja elevers lärande och förståelse för ämnet eftersom språk och musik är uppbyggt på bland annat ljudkommunikation (Skolverket, 2002). Vid bildandet av ett språk kan musiken hjälpa eleven att tillgodogöra sig en bredare variation av klanger, rytmer, och ljud. Att sjunga är till fördel för tal- och läsförmågan eftersom det stimulerar rytm och melodikänslan (Uddholm, 1993). Musik integrerat i ämnesundervisningen i språk borde vara en självklarhet eftersom det är till stor fördel för eleverna.

Vår forskning visar att musik integreras som ett redskap för lärande i engelska och Oä när arbetsmaterialet tillåter det. Eventuellt kan det vara så att pedagogerna integrerar musik i ämnesundervisningen för att de har ett eget intresse för det. Men det kan också vara så att de integrerar musik för att de ser fördelarna med det, eller just för att arbetsmaterialet erbjuder det. I andra ämnen är musikens funktion oftast ett redskap för att hjälpa eleverna att koppla av eller ett redskap för att underhålla. Om pedagogerna enbart integrerar musiken för att arbetsmaterialet erbjuder det anser de troligtvis att de arbetar utefter de intentioner som styrdokumentet innefattar. Det anser inte vi, att i sitt arbete utgå ifrån rådande styrdokument innebär för oss att man som pedagog planerar, genomför och reflekterar över sitt arbete med eleverna men också att man utgår ifrån eleverna. Det innebär inte att man i sitt arbete reflekterat utgår från det som arbetsmaterialet erbjuder.

Pedagogerna menar att de integrerar musik och vi instämmer med dem, men vi tycker att det är för lite. Sättet de använder musik på är inte fel men för att musiken som redskap för lärande ska fylla sin funktion krävs det ett mer medvetet användande från pedagogernas sida. De måste reflektera över musikanvändningen för att kunna utveckla och använda den mer i undervisningen. En pedagog integrerade musiken i undervisningen och startade varje dag med

att sjunga en sång på engelska då en elev ville lära sig mer engelska. Att införa engelska sånger för att en elev vill lära sig mer engelska är positivt, men vi anser att man som pedagog måste reflektera över var i sin utveckling eleven befinner sig vad det gäller det engelska språket. Som pedagog bör man också reflektera över vad eleven vill lära sig och utgå ifrån det. Att inte reflektera över det, tycker vi, visar på ett oprofessionellt och opedagogiskt användande av musik. Integrerad musik är inte att under morgonsamlingen sjunga sånger, i detta fall på engelska, för att en elev vill lära sig mer engelska. För att integrerad musik ska övergå till att vara ett redskap för lärande anser vi att pedagogerna måste arbeta på ett medvetet och reflekterande sätt. Musik ska tjäna som konkret utgångspunkt och stöd för lärande i andra ämnen än enbart musik (Skolverket, 2002). Den ska också främja elevernas harmoniska utveckling vilket skapas utifrån varierande innehåll och arbetsformer. Eleverna ska också genom varierande arbetssätt få möjlighet att utveckla de praktiska, sinnliga och estetiska perspektiven (Skolverket, 2006).

Vi menar att musiken borde få en större roll i skolan eftersom forskning tydligt visar att musik främjar inläringen. Musiken har blivit en stor del i vår vardag (Sundin, 1995) och därför borde den även ha en stor plats i skolverksamheten. Ute i samhället är det många gånger så att det spelas bakgrundsmusik i till exempel affären och visst hör vi den men efteråt kan det vara svårt att berätta vilken låt som spelades eller vad de sjöng om för man koncentrerar sig inte på att lyssna (Sundin, 1995). Vi människor blir konsument mättade med musik, men musiken får inte användas på samma oreflekterade sätt i skolverksamheten som den används i samhället. Vi upplever att musiken i samhället till stor del används till avkoppling och som underhållning. Den kultur vi lever i gör oss till passiva lyssnarkonsument, en anledning till att vi blivit just lyssnarkonsument kan bero på att vi inte förstår budskapet av känslor och tankar som musiken förmedlar, vi kan inte tala språket (Lindgren, Öhrström, 1992). I skolan är musikens syfte och funktion många gånger avkoppling och underhållning, precis som i samhället. Musiken borde snarare användas som ett redskap för påkoppling av lärande och som ett komplement till avkoppling än användas som ett oreflekterat moment integrerat i undervisningen.

Pedagogerna integrerar och använder även musik vid morgonsamlingar, avslutningar och dramainspirerade tillfällen. Musiken har då används för att välkomna varandra, ta avsked och som ett komplement till dans och teater. En pedagog använder musik eftersom det skapar gemenskap och lättar upp vardagen, musik ger glädje och skapar harmoni. Människan föds med lusten att kommunicera och med grundläggande behov såsom kontakt, gemenskap och

samhörighet. Musik är förknippat med lust och att känna lust är det som driver oss framåt, mot utveckling (Lindgren, Öhrström, 1992). Genom musiken socialiseras människan som individ, det vill säga anpassas till samhället och får kunskap om och hur det ska bevaras. Människan lär sig att fungerar och vara en del av en grupp och samhället (Sundin, 1995). Pedagogerna är medvetna om att musik ger glädje och lust, men att det kan vara ett sätt att uppleva och utvecklas för att skapa en tydligare identitet socialt, kognitivt och emotionellt är inget de talar om. En pedagog integrerar inte musik i undervisningen på grund av att denne anser sig ha bristfällig kunskap om musik. Många gånger finns det en stor osäkerhet hos pedagoger vad det gäller användningen av musik (Sundin, 1995). Eleverna har rätt till "en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer" (Lpo94, Skolverket, 2006 s.6-7) Att målinriktat använda musik i undervisningen är något som alla pedagoger kan, men det går förlorat om pedagogens osäkerhet för musik går före användandet av musiken i det pedagogiska arbetet (Uddholm, 1993). Många gånger har eleverna ett behov men inte förmågan, vilket inte får bli ett hinder i undervisningen (Vygotskij, 2005). Vi menar att pedagogens oförmåga att använda sig av musik inte heller får bli ett hinder för undervisningen. Eleverna har trots sin egen och pedagogernas oförmåga att musicera ett behov och enligt Lpo94 ska eleven få ta del av olika sätt att ta till sig kunskaper samt att vardagen i skolan ska ge intellektuella, praktiska, sinnliga och estetiska infallsvinklar (Skolverket, 2006).

Musiken påverkar danningen av vår personlighet (Bjørkvold, 2005), barn lär sig genom att använda alla sina sinnen och enligt Jernström och Lindberg (1995) skapas en bra grogrund för lärande när sinnen aktivt stimuleras. Enligt Fröbel måste människan arbeta aktivt för att utvecklas och när man arbetar aktivt använder man oftast mer än ett sinne. Vidare menar Fröbel även att skapande och sinneserfarenheten är betydelsefull för att utvecklas (Pramling Samuelsson, Asplund Carlsson, 2003). En av grundtankarna i Frøbels pedagogik är att gestaltandet, känslan och bilden ska komma före det talade ordet i inlärningsprocessen (Gedin, Sjöblom, 1995). Musiken framkallar olika känslor och sinnesstämningar hos oss som i sin tur gynnar lärandet (Gudmundsson, 1997).

Det är redan mycket tidigt som barnet i mammans mage kan uppfatta de ljud som förkommer utanför (Wiklund, 2003), i mammans mage är barnet omgivet av en rytmisk pulserande miljö som stimulerar sinnen vilket sedan hjälper hjärnan att utvecklas (Bjørkvold, 2005). Eftersom människan ända sedan fosterstadiet omsvärmats av rytmiskt pulserande ljud, musik, anser vi att musik borde vara en självklarhet i barnets/elevens utveckling. Människan föds med lusten

att kommunicera och med behov av kontakt och gemenskap och därför borde det vara självklart att använda och integrera musik i skolan. Musik är förknippat med lust och att känna lust är det som driver oss framåt, mot utveckling (Lindgren, Öhrström, 1992). Utifrån detta borde musik som pedagogiskt redskap för lärande vara en självklarhet, men så är det inte. Den musik som vi observerat mest ute i skolverksamheten är den som spontant förekommer bland eleverna. Barnets musikaliska modersmål är dess spontana sång (Bjørkvold, 2005). Ofta använder barnet spontansången som ett uttryck för känslor eller som ett uttryck i leken. I skolan tystar pedagogerna ofta ner eleverna så fort de börjar sjunga eftersom de vill ha lugn och ro i klassrummet. Pedagogerna tystar ner eleverna för deras bästa men deras bästa går tyvärr förlorad, spontansången är viktig för elevens läroprocess. Spontansången är ett sätt att uttrycka sig, leva, ett sätt att socialiseras (Bjørkvold, 2005). Utifrån våra undersökningar i de observerade klasserna var det endast en pedagog som tillät eleverna att sjunga under skolarbetet. Alla de andra försökte på något vis tysta ner det. När barn spontant börjar sjunga är det någonting runt om dem som påverkar vad de sjunger, sången påverkas även av barnets egna erfarenheter och bakgrund (Bjørkvold, 2005). Så länge det är en eller två elever som sjunger i klassrummet menar vi att pedagogen sannolikt skulle kunna lösa situationen, men att ha 30 elever som alla sitter och sjunger på olika sånger skulle inte fungera. De ultimata hade dock varit om varje elev kunde ha fått sina behov tillgodosedda.

Barn lär sig saker genom att använda kroppen och alla sina sinnen. För att motverka att barn ska känna att de inte duger måste deras självkänsla och självförtroende stärkas och som pedagog kan man göra det genom att arbeta utifrån barnens sinnen och inspirerar dem till att utforska livet och världen de lever i. För att skapa en bra grogrund för lärande måste elevens sinnen aktivt stimuleras (Jernström, Lindberg, 1995). Barn som mottager och är delaktiga i en väl planerad undervisning, genomsyrad av musik, utvecklar sina kommunikations- och inlärningsfärdigheter mer än andra barn på så vis att de utvecklar sitt ansvarstagande och sin kreativitet (Antal – Lundström, 1997). Pedagogerna säger att fördelarna med musik är att det blir en brytning i den vanliga undervisningen samt att musiken kan hjälpa de elever som har svårt att läsa sig till ett innehåll. Med hjälp av rytm och puls kan det gå lättare. Rörelsesånger ger motorisk stimulans, vilket främjar vår kroppsmedvetenhet, vår motorik samt hjälper vår koordination att utvecklas (Uddholm, 1993). Att vara aktiv och delaktig i sitt lärande skapar aktiva och delaktiga individer. Vygotskijs situationism menar att människan alltid befinner sig i utveckling och förändring. Något som kännetecknar hans lärandeteori är bland annat hans utvecklingszoner, vilka bygger på att människan hela tiden befinner sig i lärsituationer.

Utifrån det vi lär oss går vi vidare till nästa utvecklingszon och lär något nytt och så fortsätter det. Vygotskij menar att individen skapar sin egen utveckling och om vi stöter på hinder frågar vi människor i vår omgivning om hjälp, för att komma vidare. Utveckling sker dock alltid i samspel med andra, vi lär av socialt samspel, samtalande och samlyssnande med andra men kunskapen skapas av individen själv (Säljö, 2005). Ett annat sätt att uttrycka det är "När jag skapar, skapas jag" (Bjørkvold, 1998, s.32). Fröbel menar att människan har en inbyggd vilja att skapa, att skapa är livets mening (Gedin, Sjöblom, 1995). Våra tankar utifrån detta leder oss direkt till John Dewey som menar att lärande är något som uppstår vad man som människa än gör. Lärande är det vi tar med oss från olika situationer och från samspel med andra människor (Säljö, 2005). Utifrån våra erfarenheter och upplevelser skapas allt lärande (Maltén, 2000). Behaviorismens teori kännetecknas, precis som Vygotskijs situationism, också av att lärandet är baserat på erfarenheter. Erfarenheterna förändrar människan. Piaget som levde under kognitivismens tid menade även han att individen måste vara aktiv för att kunna ta emot kunskap för att skapa sin förståelse av omvärlden (Säljö, 2005).

Vi anser att lärande sker i samspel med andra och att lärandet blir djupare och mer bestående ju fler sinnen som är aktiva under inlärningsprocessen. För att lärandet ska fungera krävs ett samspel mellan sinnen (Berg, Cramér, 2003).

8. Slutsats

Vi har kommit fram till att pedagogerna integrerar musik i undervisningen men att integreringen ofta är på ett oreflekterat sätt. Integreringen av musik sker oftast enbart då arbetsmaterialet erbjuder det, vilket visar på att pedagogerna själva sällan tar initiativet att planera verksamheten utifrån en integrering med musik. Att planera undervisningen utifrån arbetsmaterialet gör att eleverna blir satta i andrahand, det är inte deras behov och intresse som är i pedagogens fokus utan hur arbetsmaterialet ska användas. Musiken används ofta i form av sång under ämnesundervisningen i engelska och Oä. I ämnesundervisningen är musikens funktion att eleverna lättare ska kunna ta till sig kunskapen. Många gånger används musiken som bakgrundsmusik i undervisningen för att eleverna ska koppla av. Men i idrott används musiken för att öka intensiteten och glädjen hos eleverna. Musiken används utifrån olika syften, musiken som bakgrundsmusik har syftet att eleverna ska koppla av medan musiken under idrotten fungerar som en tillkoppling som ska få eleverna att prestera bättre. Det är viktigt att musiken som används är rätt anpassade beroende på vad den ska användas till. Lärande och inläring gynnas när man använder ett bredare urval av metoder men ute i de

observerade verksamheterna syns ett ytterst litet användande av just musik som metod för lärande. Lärande sker när flera sinnen aktivt stimuleras och i samspel med andra, genom musik skapas gemenskap. Musik skapar också positiv stämning vilket är en fördel för lärandet, fördelarna kan också vara att musiken är ett stöd för att komma ihåg, samt ett stöd för språkutvecklingen. Musiken har en avstressande förmåga vilket kan öka elevernas koncentrationsförmåga. Styrdokumentens estetiska intentioner är inget vi utifrån vår forskning kan se i pedagogernas arbete. Pedagogerna verkar dock ha uppfattningen att om de sjunger en sång, eller gör något liknande med eleverna så har de integrerat musik och därför arbetar de också utifrån vad som står i gällande styrdokument. Detta är en uppfattning som är till nackdel för eleverna, framförallt de elever med ett musiskt behov. Generellt ser pedagogerna positiva fördelar med musik och har uppfattningen att musik skapar glädje och harmoni. Utifrån detta och litteraturen, som talar för musik som redskap för lärande, ser vi också fördelar med integrerad musik. Musik är ett utmärkt redskap att integrera för att uppnå lärande.

9. Källförteckning

- Andersen, I (1998), *Den uppenbara verkligheten*. Lund: Studentlitteratur
- Antal-Lundström, I (1997), *Musikens gåva*. Uppsala: Konsultförlaget
- Berg, L- E och Cramer, A (2003), *Hjärnvägen till inläring – rörelser som sätter hjärnan på prov*. Jönköping: WS Bookwell Finland
- Bjørkvold, J-R (1998), *Sköldpaddans sång*. Hässelby: Runa förlag AB
- Bjørkvold, J-R (2005), *Den musiska människan*. Stockholm: Runa
- Denscombe, M (2000), *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Gedin, M och Sjöblom, Y (1995), *Från Frøbels gåvor till Reggios regnbåge*. Stockholm: Bonniers utbildning
- Gudmundsson, C (1997), *Lär med musik*. Falun: Scandbook
- Jernström, E och Lindberg, S (1995), *Musiklust*. Stockholm: Runa
- Lindgren, N och Öhrström, L (1992), *Musik med barn*. Skärholmen: Musiklådan
- Maltén, A (2002), *Hjärnan och pedagogiken– ett samspel*. Lund: Studentlitteratur
- Persson, M (2004), *Populärkulturen och skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Pramling Samuelsson, I och Asplund Carlsson, M (2003), *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teor*. Stockholm: Liber
- Skolverket (2002), *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Västerås: Edita Västra Aros
- Statens kulturråd, (1984), *Barn och musik*. Stockholm: Liber
- Sundin, B (1995), *Barnets musikaliska utveckling*. Lund: Liberläromedel
- Säljö, R (2003), *Lärande i praktiken - ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma
- Uddholm, M (1993), *Pedagogen och den musikaliska människan –en bok om musik i vardagslivet*. Mölndal: Lutfisken
- Vygotskij, L (2005), *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos AB.
- Wiklund, U (2001), *Den lydig kreativiteten*. Stockholm: Utbildningsradion

World Wide Webb

Vetenskapsrådet, *Forskarens etik*. Hämtat den 1 november 2006, 12.35

<http://www.vr.se>

<http://www.codex.vr.se/oversikter/etik/etik.html>

Skolverket (2006), *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94*.

<http://www.skolverket.se>

Observationsunderlag

1 Använder pedagogen sig av musik i undervisningen?

2. Vad består musikundervisningen av?

- Sång
- Dans
- Spela instrument
- Skriva egna texter
- Skriva egen musik
- Avkoppling
- Bakgrundsmusik till skolarbetet
- Rytmik/Rörelser
- Annat

3. Vilken typ av musik används i undervisningen? (till exempel barnvisor, folkmusik, pop)

Enkätunderlag

Hej!

Vi är två högskolestudenter från Kristianstad som läser vår sista termin, vilket innebär att vi nu skriver vår C-uppsats. Uppsatsen handlar om musiken som pedagogiskt redskap integrerad i undervisningen samt om och hur pedagoger använder sig av den. För att undersöka detta behöver vi din hjälp, vi vill att du ska svara på nedanstående frågor. Tänk på att svara så utförligt som möjligt, detta för att vi skall kunna synliggöra en så korrekt bild av verkligheten som möjligt. Att delta i undersökningen är frivilligt och du kommer att vara anonym.

1) Integrerar du musiken i din undervisning?

Ja

Nej

Motivera ditt svar:

2) Tror du att musik i undervisningen är en fördel för elevers lärande?

Ja

Nej

Motivera ditt svar:

3) Hur används musiken i undervisningen? (kryssa i de alternativ som stämmer in)

Sång

Dans

Spela instrument

Skriva egna texter

Skriva egen musik

Avkoppling

Bakgrundsmusik till skolarbetet

Rytmik/Rörelser

Annat _____

4) Finns det nackdelar med musik i undervisningen?

Ja

Nej

Motivera ditt svar:

5) Finns det fördelar med musik i undervisningen?

Ja

Nej

Motivera ditt svar:

5) Får eleverna vara med och påverka den integrerade musikundervisningen?

Ja

Nej

Motivera ditt svar:

TACK för din medverkan!

Enkätredovisning

1) Integrerar du musiken i din undervisning?

En pedagog har inte kryssat i ja eller nej men ändå motiverat sitt svar med:

”Vet inte om man kan säga att jag gör det då jag bara använder det som avkoppling och bakgrundsmusik vid enstaka tillfällen.”

Två pedagoger har kryssat i nej och men den ene har motiverat sitt svar följande:

”Är inte duktig på musik och vet inte hur jag skulle göra. Observera att jag skiljer på att integrera musiken i ämnena och att använda den som redskap till avkoppling.”

11 pedagoger har kryssat i ja och motiverat sina svar med följand:

”Eftersom jag gillar musik sjunger vi så ofta vi kan i fyran och femman blir det dock mest på engelska. I de lägre klasserna sjunger vi dagligen, dels för att lära sig texter och ofta för att få ett litet avbrott i arbetet. Dans förekommer då och då!”

”Ja, de gånger då musiken passar i undervisningen”

”I alla ämnen går det att integrera musik. Från glada ramsor till Mozart och Bach. Oä ämnena är det ju självklart. Ma är lite knepigare. Men lite soft bakgrundsmusik är inte så dumt. I språkundervisning. Självklart.”

” Jag tycker att der blir en annan glädje hos eleverna med musik på. Det blir också bättre intensitet”

”Vi sjunger ofta sånger i anknytning till det tema vi har. Sånger är också bra för att lära in t ex månaderna, årstider, alfabetet mm.”

”Ja, jag försöker i varje fall. Vi börjar oftast dagen med en ”god morgon sång”. Oftast både på svenska och engelska. Vi försöker hitta sånger som anknyter till vårt tema och då sjunger vi dem.”

”Vi sjunger på engelskan. Röris – FCS gymna massage har ofta lugn musik i bakgrunden”

”I språkundervisningen brukar vi lyssna på musik ibland. Analyserar ofta texter och tar ut ord och arbetar med.”

”Jag brukar hålla i musik och drama lektioner. Musik och sångtexter är utmärkta att ha med i ett drama.”

”Kunde göra oftare”

2) Tror du att musik i undervisningen är en förde, för elevers lärande?

En pedagog har kryssat i ja men ej motiverat sitt svar

De övriga 12 pedagogerna har kryssat i ja och motiverat med följande svar:

”Det kan vara avstressande och göra att det är lättare att koncentrera sig.”

”Vi sjunger ju engelska sånger och har ramsor till musik. Det kan vara lättare att komma ihåg ord och uttal om man har lärt det i en sång.”

”Som jag nämnde –avbrott för att få vidare. Många låtar innehåller texter som är hjälp för lärandet ex veckodagar månader alfabet tal- beskrivningar etik osv. Dansen utvecklar motorik och taktkänslan.”

”Ja, det skapar en rolig och annorlunda undervisning eftersom det inte förekommer så ofta.”

”Musik skapar positiv stämning och då tror jag man lär sig mer.”

”Om de tycker om den sortens musik kan de ”hänga upp” olika saker på just den låten.”

”I de flesta fall tror jag det, men det finns tillfällen som vid bollspel då jag inte tycker det skall integreras.”

”Det är ett stöd för att komma ihåg. Det är också ofta ett stöd i språkutvecklingen tex förmågan att uppfatta rim.”

”Ja, absolut. Tyvärr är jag en usel sångare, men det är lättare för många elever att lära tex multiplikation till sång. Att sjunga alfabetet med ”fem myror är fler än fyra elefanter” är mycket lättare att lära än ett enbart rabbla.”

”Säkert en hel del elever som lär sig ord och uttryck genom att lyssna på texter eller sjunga. En hel del arbetar bättre när de lyssnar på musik”

”Ja, tex, kan man få in musiken både i matte och svenska genom att sätta melodin både på matte ramsor och svenska ramsor. Mycket lättare att få in i huvudet. Även avslappnings musik är bra under ett lektionspass.”

”Lugnare inverkan, avslappnande, stänger ut störande ljud vilket ökar möjligheten till koncentration.”

3) Hur använder du musiken i undervisningen? (kryssa i de alternativ som stämmer in)

9 stycken har kryssat i ”Sång”

7 stycken har kryssat i "Dans"

5 stycken har kryssat i "Spela instrument"

6 stycken har kryssat i "Skriva i egna texter"

0 har kryssat i "Skriva egen musik"

12 har kryssat i "Avkoppling"

12 har kryssat i "Bakgrundsmusik till skolarbetet"

8 har kryssat i "Rytmik/Rörelser"

3 har kryssat i "Annat"

4) Finns det nackdelar med musik i undervisningen?

Tre pedagoger har kryssat i nej men inte motiverat sitt svar. En pedagog har inte svarat alls.

De pedagoger som kryssat i nej har följande motiv till varför:

"Inte om man väljer bra musik"

"Vad skulle det vara?! Svårt att svara på eftersom jag sällan använder musik mer än som avkoppling."

"Viss musik upplever jag som enbart stökig och den undviker jag förstås."

"Musik är alltid till glädje. Alla elever tycker för all del inte att lugn bakgrundsmusik är avslappnande, så man måste anpassa till sina elever"

"Det är svårt att ha instrumentundervisn. Med 32 elever. På halvklasslektionerna prioriteras sv, eng, matte."

"Jag ser bara fördelar med det. Alla tycker om musik."

De tre pedagoger som kryssat ja har svarat enligt följande:

"Det beror väl på hur man använder den. Jag tror att viss musik kan "distrahera" vid arbet medan annan har lugnande" inverkan."

"Om man har elever som lätt blir "livliga" är/kan det vara svårt att få dem lugna igen."

"Det är svårt att lära in nya sånger för vissa barn. Alla tycker inte om att sjunga och är passiva eller förstör genom att vara för aktiva (tramsa)."

5) Finns det fördelar med musik i undervisningen?

En pedagog har inte kryssat alls

De övriga 12 pedagogerna har kryssat ja och motiverat med följand:

”Der ger glädje och harmoni”

”I mitt fall blir fördelen att der är lättare att koppla av till musik, och för de flesta (men inte alla!) så är det lättare att koncentrera sig till lugn musik när man jobbar”

”Det lättar ofta upp i vardagen! En del elever kan ha svårt att läsa sig till ett innehåll men med rytm och puls går det lättare.”

”Det piggar upp och blir en brytning i den vanliga undervisningen. Kan bidra till att man minns lektionen och det man sjungit/pratat om bättre.”

”Musik lättar upp. Det blir roligare med musik. Skapar stämning, ger ro, livar upp.”

”Det är rogivande och ger en behaglig studiesituation.”

”Du kan skapa gemenskap. Det är roligare att ha sånger som man vet att alla kan. Man kan lära sig mycket genom musik t ex sjunga inför publik osv.

”Det är oftast glädje och harmoni. Rörelsesånger är även motoriskt stimulerande.”

”Lättare att lära sig engelska men hjälp av sång”

”Se fråga 2”

”Se ovan”

”Se fråga 2”

6) Får eleverna vara med och påverka den integrerade musikundervisningen?

En pedagog har inte svarat alls.

En har kryssat nej men inte motiverat sitt svar

En har inte kryssat i sitt svar men motiverat med:

”Har inte funderat på det.”

Tre pedagoger har kryssat i nej och motiverat med följande:

”Jag integrerar inte musiken”

”Integrerad musik är egentligen för mig att utnyttja musiken utanför musiklektionen – vet inte om det är så ni också tänker. I så fall är svaret nej ovan! Vid ev. redovis. Får eleverna naturligtvis själva bestämma vad de vill göra!”

”Tyvärr har de nog inte fått chansen förutom när de berättar om sin idol samt spelat någon låt av henne/honom/gruppen.”

Sju pedagoger har kryssat i ja och har motiverat sitt svar med följande:

”De får önska låtar som passar i undervisningen.”

”Eleverna kommer med förslag på musik som de hört. Tar med egna band t.ex.”

”Ibland på mu-lekt.”

”Elevernas påverkan är inte stor. De kan givetvis komma med idéer men gör det sällan.

Eleverna påverkar givetvis på det sätt att man gör mycket av en sång/dans som blir populär.”

”Jag har elever som t ex ville lära mer engelska. Eftersom han går i skolår ett bestämde jag att vi ska starta varje dag med några engelska sånger.”

”Ja, har man musik o drama ska de helt klart vara med att välja och påverka.”

”Ibland och ibland inte. Det får vara med att välja ut musik och påverka när de ska använda den enskilt eller hela klassen.”